

B) Odluke stranih sudova i arbitraža

ENGLISKI APELACIONI SUD

Presuda od 13. i 14. XI 1974.

Associated Portland Cement
Manufacturers Ltd. c/a
Teigland Shipping A/S

Podbrodarski ugovor - Sklapanje drugog podbrodarskog ugovora dok je ranije sklopljeni na snazi - Ukoliko se izvršenjem drugog podbrodarskog ugovora onemogućava izvršenje prvog, sud na zahtjev zainteresiranika-naručitelja prvog podbrodarskog ugovora izriče zabranu o izvršenju drugog podbrodarskog ugovora

Teigland Shipping A/S je sklopila s vlasnikom broda "Oakworth" brodarski ugovor na vrijeme, da bi zatim, u ožujku 1973. godine, sklopila podbrodarski ugovor sa proizvođačem cementa Associated Portland Cement Manufacturers o korištenju toga broda na mahove tijekom dvije godine, za prijevoz rasutog cementa iz Northfleeta, sa Temze, preko Atlantika do istočne obale, luka između Baltimora i Miamia. Na povratku je norveška kompanija Teigland, naručitelj iz glavnog ugovora, imala pravo koristiti brod prema svom nahodjenju, prevozeći bilo koji teret. Posebno su stranke uglavom iz podbrodarskog ugovora ugovorile slijedeće: ugovor će se izvršavati u šest putovanja, jednoliko raspoređenih tijekom svake godine, u količini 20.000 do 21.000 vozarinskih tona po putovanju; putovanja se moraju obaviti tijekom dvije godine, počevši od vremena između 14. i 30. ožujka 1973. godine, a prema tome će se isplaćivati i vozarina.

U vremenu između ožujka i prosinca 1973. godine izvršeno je nekoliko putovanja u skladu s uglavama ugovora. Početkom 1974. godine, u prvih nekoliko mjeseci, iskrsle su poteškoće. Naime, cement se nije mogao utovarivati zbog trodnevnog radnog tjedna.

U listopadu 1974. godine norveška je kompanija obavijestila naručitelja da će brod biti spreman za primanje tereta krajem listopada. Ali, nije postupila prema toj obavijesti, već je zaključila drugi podbrodarski ugovor sa drugom osobom i to sa znatno višom vozarinom od one ugovorene u prethodnom. Taj novi podbrodarski ugovor,

pod nazivom "Atlantski ugovor" bio je zaključen za 50-dnevno putovanje. Takvim podbrodarskim ugovorom onemogućeno je izvršavanje obveza iz prethodno sklopljenog podbrodarskog ugovora.

Tužitelj, proizvođač cementa, traži od suda da se norveškoj kompaniji zabrani davanje broda na korištenje prema naknadno sklopljenom podbrodarskom ugovoru, jer se radi o očitom kršenju ugovorne obveze iz prije sklopljenog podbrodarskog ugovora.

U prethodnom tijeku spora pred sudom, sudac Ackner je izdao sudsku naredbu o zabrani izvršenja drugog podbrodarskog ugovora (injunction), sudac Donaldson ju je 12. XI 1974. povukao, produžavajući njezinu važnost za jedan dan, pod uvjetom da tužitelj u tom roku ustane žalbom pred Apelacionim sudom. Sudac Donaldson se u svojoj odluci rukovodio slijedećim činionicima: 1. izjavio je da nije čuo za slučaj da se na brodarski ugovor s izvršenjem na mahove ikada primijenila sudska naredba (injunction); 2. primijetio je da je "čudni incident" koji se dogodio u Antwerpenu doveo u pitanje da li podbrodarski ugovor sklopljen s proizvođačem cementa još uvijek postoji (da li je još uvijek valjan).

Sudac Donaldson je smatrao optimalnim rješenjem dozvoliti izvršenje novosklopljenog ugovora za 50-dnevno putovanje, a tada bi se mogao pronaći način ispunjavanja obveza iz ugovora s proizvođačem cementa. Na takvu odluku naručitelj iz podbrodarskog ugovora, kompanija Portland, ustao je žalbom.

Mišljenje Lorda Denninga da bi sudsku zabranu trebalo održati na snazi utemeljeno je na slijedećim razlozima:

Precedent *Empresa Cubana de Fletes v. Lagonisi Shipping Co. Ltd.* iz 1971. godine ukazuje na potrebu korištenja sudske naredbe protiv broдача koji bi koristio svoj brod protivno uglavama brodarskog ugovora. Protivno sudu Donaldsonu, koji je smatrao da se precedent odnosi samo na slučajeve brodarskog ugovora na vrijeme, Lord Denning je ustanovio da nema razloga da se takva praksa ne protegne i na brodarske ugovore s izvršenjem na mah (intermittent charter). Sudska naredba (injunction) izriče se u slučajevima kad jedna ugovorna strana, broдар, namjerava prekršiti ugovornu obvezu i upotrijebiti brod na način protivan odredbama brodarskog ugovora. Činjenično stanje ovoga slučaja ukazuje se kao podobno za izricanje sudske zabrane.

"Incident" u Antwerpenu, koji je doveo u pitanje da li je podbrodarski ugovor još uvijek valjan i obvezuje strane ugovornice, po mišljenju sudaca, a s obzirom na nedovoljno razjašnjene elemente spora, ne može se smatrati osnovom za zaključak da je ugovor prestao važiti. Dogodilo se slijedeće: tuženi tvrdi da je tužitelj, proizvođač cementa, samo agent američke korporacije koja je odbila izvršiti plaćanje pogonskog goriva za brod "Oakworth". Zbog toga je tužena kompanija morala pribaviti sredstva sklapanjem spornog podbrodarskog ugovora. Takav akt izazvao je pokretanje postupka za sekvestraciju imovine tuženoga u Antwerpenu, na temelju čega je tuženi izveo zaključak da tužitelj prihvaća takvu repudijaciju, čime je ugovor prestao važiti. Tužitelj je pred Apelacionim sudom izjavio da je postupak u Antwerpenu pokrenut greškom.

Postojala je još jedna poteškoća u izricanju sudske zabrane, naime velika vjerojatnost da tuženi, norveška brodarska kompanija neće platiti vozarinu po osnovi glavnog brodarskog ugovora, te da će time glavni ugovor prestati otkazom broдача. Da bi očuvali važenje glavnog ugovora, tužitelji su preuzeli plaćanje vozarine iz glavnog ugovora kao i sve popratne troškove, ali uz priuzdržaj prava na obeštećenje iz iznosa vozarine podbrodarskog ugovora.

Sud je donio odluku da se uvaži žalba tužitelja, te da se izreče sudska naredba pod uvjetima pod kojima je bila izrečena u prethodnom postupku, a strankama je prepušteno da međusobnim dogovorom riješe pitanje plaćanja vozarine iz glavnog brodarskog ugovora.

Medjusobnim sporazumom stranke nisu uspjele riješiti pitanje plaćanja vozarine iz glavnog ugovora, te sve pravne posljedice koje za prava i obveze stranaka proizlaze iz toga, te su se ponovo obratile sudu. Sud je o tome raspravljao već slijedećeg dana, jer je tog dana, u 16 sati poslije podne isticao rok isplate vozarine broда po glavnom ugovoru, te je prijetila opasnost da vlasnici broда raskinu ugovor, čime bi čitav sporni odnos stranaka iz podbrodarskog ugovora postao bespredmetnim.

Tužitelji su predočili sudu svoj prijedlog uvjeta pod kojim će isplatiti vlasnicima broда cjelokupni dužni iznos, vozarinu i troškove, uz priuzdržaj prava da se naplate iz iznosa vozarine i drugih prihoda ostvarenih iskorištavanjem broда. Klauzulama tog prijedloga bilo je predviđeno da po završetku trajanja izvršenja podbrodarskog ugovora tužitelji sačine financijski obračun, te

da eventualno više naplaćeni iznos vrate tuženom.

Uvjete predložene od strane tužitelja tuženi nije prihvatio, iz razloga što tužitelj u ponudjenim uvjetima odstupa od ugovora zaključenog između istih stranaka o načinu korištenja broda, koji još uvijek obvezuje strane ugovornice. Ugovorom je naime predviđeno pravo tužitelja da iskorištava brod na putovanjima broda u smjeru istok-zapad, a na povratnim putovanjima, tj. na svim putovanjima u smjeru zapad-istok tuženi je pridržao pravo slobodnog raspolaganja brodom, odnosno iskorištavanja broda u vlastitoj režiji i za svoj račun. Uvjetima koje je tužitelj ponudio odstupa se u potpunosti od ugovorenoga, jer bi njima tužitelj stekao pravo na cjelokupnu vozarinu ostvarenu bilo na putovanjima broda prema Sjedinjenim Državama, bilo na povratku i to sve do kraja ugovorenog razdoblja, to jest do ožujka slijedeće godine, bez ikakvih ograničenja, osim što bi na kraju ugovornog razdoblja eventualni višak vozarine morao vratiti tuženom - takvi uvjeti daleko prelaze domašaj odluke suda o izricanju sudske zabrane.

Tužitelj je, angažiranjem suda, želio da se konstatira da je on izvršio nalog suda izrečen zajedno sa sudskom zabranom, to jest on je podnio svoj prijedlog uvjeta za održavanje glavnog ugovora na snazi isplatom vozarine vlasnicima broda. Kako je postojala opasnost da glavni ugovor bude otkazan još istoga dana, a vlasnici broda su dugovani iznos vozarine htjeli primiti jedino od svog suugovarača, tuženog u ovoj parnici, to je tužitelj samo htio da sud konstatira da je on svoje dužnosti uredno izvršio, te je predložio da sud održi na snazi izrečenu sudsku zabranu, sve dok tuženi ne podnese svoj prijedlog uvjeta isplate vozarine iz glavnog ugovora.

Sud je usvojio prijedlog tužitelja i održao na snazi zabranu (injunction) uz napomenu o uvjetima za isplatu vozarine kako ih je predložio tužitelj, iako je tuženi istakao potrebu utvrđivanja ovlaštenja osobe koja je sa strane tužitelja odlučivala o spornim meritornim pitanjima, prije donošenja bilo kakve odluke. Ročište je završeno time što je strankama ostavljeno da postignu eventualni sporazum o uvjetima isplate vozarine vlasnicima broda, te time okončaju to pitanje i održe na snazi svoj ugovor o podzakupu broda.

(LLR 1975, 1, str.581)

K.T.